

Ferencz-Salamon Alpár

Legyen játék a tanulás!

„...attól különösen óvakodni kell, hogy a gyermek a tanulmányokat, melyeket még nem szerethet, meg ne gyűlölje, és egyszer tapasztalt keserűségtől a gyermekéveken túl vissza ne rettenjen. Játék legyen a tanulás.” (Quintilianus)

2017-ben a Kárpát-medence legnagyobb magyar pedagógus fóruma, a Bolyai Nyári Akadémia kiadásának 25. évadát ünnepli. Negyed évszázad alatt közel 10.000 romániai magyar pedagógus akadémiánk ülésein, Erdély-szerte megszervezett szekcióin újíthatta meg szakmai-módszertani eszköztárát, frissíthette fel ismereteit, cserélhetett tapasztalatot – s nem utolsó sorban –, alakíthatott ki erős baráti kapcsolatot erdélyi, felvidéki, kárpátaljai vagy akár vajdasági kollégáival. Már a kezdeteknél a szakma hangját szólaltatta meg az akadémia örök érvényű kérdésekben: Milyen az ideális és a valóságos pedagógus? Milyenek az interperszonális kapcsolatok a közoktatás szereplői között? Milyen iskolaképek fogalmazódnak meg, milyen szellemiségű iskolákat szeretnének pedagógusaink? Hogyan alakul a véleményük az iskola társadalmi feladatairól, kapcsolatairól? Milyenek látják a pedagógusi karrier lehetőségeit, hogyan alakul a pedagógus pályára presztízse? Mennyire képes követni a ma iskolája és pedagógusa a szakma megújulását, részt vállal-e a megújítás folyamatában?

Elmondhatjuk, hogy az elmúlt huszonöt esztendőben az RMPSz által szervezett Bolyai Nyári Akadémia jelentette a romániai magyar pedagógus társadalomnak azt a megújulási lehetőséget, amelyet a mindenkori oktatásirányításnak nem sikerült véghez vinnie. A fentről jövő közoktatási reformok hiányában vagy hatékonyságában az akadémia kérdéseket tett fel, válaszokat keresett és adott, a belülről jövő megújulás lehetőségét mutatta fel. Évről évre, kiadástól kiadásig mindig a leghatékonyabb, szakmailag a legaktuálisabb témákat állította a figyelem központjába. A gyermek legaktuálisabb és legfontosabb nevelési-oktatási szükségleteit azonosította, és ezek fontosságát ajánlotta a pedagógusok figyelmébe. Az érzelmi intelligencia, a szociális és kommunikációs kompetenciák fejlesztésének szükségessége, a tanulás tanulásának vagy tanításának eszközei, módszerei, a differenciált oktatás, a felzárkóztatás és tehetségápolás szükségessége, a megváltozott pedagógusi szerep tudatosítása, tudatosulásának fontossága és módzatai olyan nagy témák, amelyek közoktatásunkat lentről vagy bentről hivatottak megújítani.

A játéknak nagy szerepe van az értelmi, a szociális, érzelmi, nyelvi képességek fejlődésében. Lehetővé teszi felnőtt és gyermek számára egyaránt az ismeretek megszerzését, ami tulajdonképpen tanulás (Patakfalvi, 2009). 2017-re a Bolyai Nyári Akadémia fő témájának a *Legyen játék a tanulás!* témát választottuk. A jubileumi év témájával vissza szeretnénk térni a pedagógia alapjához, kihangsúlyozni az oktatási és nevelési folyamat feltétel nélküli gyermekközpontúságának szükségességét, valamint kiemelni a *homo ludens*-típusú pedagógusok eredményességét. A játék az az eszköz, módszer, jelképes

„kulcs” a gyermekhez, amelyet tananyagcentrikus oktatási rendszerünk ellehetetlenített, de amely biztos és hatékony út az eredményes egyéni vagy csoportos, szellemi és testi fejlődéshez, a diák és pedagógus közötti viszony javításához vagy akár egy intézmény szervezeti kultúrájának, ethosának fejlesztéséhez.

A modern, globalizált és egyre fokozottabban digitalizálódó világunkban fontos keresnünk azokat a módszereket, lehetőségeket, pedagógiai eszközöket, amelyek révén újra felfedezhetjük és erősíthetjük a játék klasszikus és hagyományos értelemben vett funkcióját, valamint felfedezzük, használjuk és hasznosítjuk a digitális játék(os) vagy játékosított pedagógia, új perspektívákat és lehetőségeket ajánló eszközeit.

Csíkszentmihályi Mihály, a flow-elmélet kidolgozója az élményt határozza meg a siker, a hatékonyság és a kreativitás kulcsaként. Szerinte az emberek akkor a legboldogabbak, amikor teljesen leköti figyelmüket egy olyan feladat, amibe boldogan belefeledkeznek: energikusnak érzik magukat, élvezik, hogy jól csinálják, az élmény pedig önmagában hordozza jutalmát. „Ilyenkor eggyé válunk a világgal. Repül az idő. Minden mozdulat, gondolat magától értetődő természetességgel következik az előzőből, mint amikor jázst játszik az ember. Egész lényünket magával ragadja az élmény, miközben minden képességünket latba vetjük” (idézi Tegyi, 2009).

Az évfordulós BNyA szerkezeti és szervezési felépítését az idén különlegesebbre tervezzük. A fő témából, vagyis a játék és játszás szabad jellegéből, valamint a fent említett áramlat- (flow)-hatás tanórai környezetben történő elérésének fontosságából inspirálódva szeretnénk megszervezni a *Játék hetét*, amely során az előzetesen beiratkozott 200 résztvevő pedagógus az élmény és a játékpedagógia különböző formáit ismerheti meg 4 tematikus napon. Az akadémia első és egyben fő hete, a Játék hete, 2017. július 10-én kezdődik a hivatalos megnyitóval, amelyet a csíkszeredai Apáczai Csere János Pedagógusok Háza nagy előadótermében tartunk meg. A megnyitón a játék pedagógiai hatékonyságáról és fontosságáról tartanak plenáris előadásokat hazai és magyarországi szakemberek, valamint délután szakmai workshopok, didaktikai módszer- és eszközbemutatók, oktatási témájú filmnézés és kiscsoportos beszélgetések zajlanak. A hét következő négy napját négy különböző témának szenteljük. Kedden a drámapedagógia napja zajlik, szerdán az élménypedagógia, csütörtökön a digitális gamifikáció, pénteken pedig a népi gyermekjátékok napján vehetnek részt a hallgató-pedagógusok. Minden nap plenáris, témafelvezető előadással kezdődik, majd ezt követően 20–25 fős csoportokban gyakorlati képzéssel folytatódik.

Természetesen a 25. Bolyai Nyári Akadémia keretében megszervezésre kerülnek a már megszokott, hagyományos szekciók is: az akadémia első hetén Szovátán (osztályvezető pedagógusok, honismeret/helyismeret tanító pedagógusok), Nagyenyeden (tanítók), Nagybányán (földrajz- és biológiatanárok), Válaszúton (népzene, néptánc és múzeumpedagógia iránt érdeklődő pedagógusok), Nagyváradon (római katolikus vallástá-

A játéknak nagy szerepe van az értelmi, a szociális, érzelmi, nyelvi képességek fejlődésében.

nárok), hét szekcióban közel 250 pedagógus. A második héten (2017. július 17–22.) közel 100 pedagógus részvételével Kolozsváron (magyar nyelv és irodalom szakos tanárok), Csíkszeredában (kémia és román nyelv szakos tanárok), Székelyudvarhelyen (művészetek) zajlanak a képzések. A harmadik héten pedig a protestáns vallástanárok nyári akadémiaja zajlik.

Rotterdami Erasmus az oktató jellegű játékról, a játékos oktatásról írta: „Semmi sem tiltja meg, hogy a gyönyörűségnek társa legyen a hasznosság, és a jókedvhez hozzákapcsolódjék a tisztesség. [...] A növendék sohase érezze az erőfeszítést, játszi enyelgő módon jusson az ismeretek birtokába” (idézi Rigóczki, 2016, 69.).

25 év után lehetőségünk nyílik a fenti erasmusi idézet szellemében is összekapcsolni a klasszikust a modernnel, a gyönyörűséget a hasznossággal, a szabadtéri játékot az iskolai digitális gamifikációval. Szeretettel várjuk. Ünnepeljenek, játsszanak velünk!

Irodalom:

Patakfalvi Attiláné (2009): *Játék szerepe a gyermek fejlődésében*. Tanerőtér.

2017. március 9-i megtekintés: http://www.18pedagogia.hu/sites/default/files/node_attachments/2009_taneroter_jatek_szerepe.pdf

Rigóczki Csaba (2016): Gamifikáció (játékosítás) és pedagógia. *Új Pedagógiai Szemle*, 3–4.

2017. március 9-i megtekintés: <http://folyoiratok.ofi.hu/uj-pedagogiai-szemle/gamifikacio-jatekositas-es-pedagogia>

Tegyi Enikő (2009): „A legintenzívebb a flow-tevékenységgel elérhető életöröm”. Interjú Csíkszentmihályi Mihállyal. *Stílus és lendület* 11.

2017. március 9-i megtekintés: <http://www.tegyieniko.hu/wp-content/uploads/2016/09/Cs%C3%ADkszentmih%C3%A1lyi-cikk.pdf>